

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕДПРАЦІВНИКІВ, ДЛЯ ЯКИХ ВСТАНОВЛЕНІ КАТЕГОРІЇ.

Кваліфікаційні характеристики розроблені авторським колективом у складі:
С. Волтівець, В. Луговий, А. Міненко, О. Нікітенко.

УЧИТЕЛЬ

Посадові обов'язки.

Планує, здійснює навчання, виховання учнів, сприяє становленню їх як особистостей. Забезпечує умови для засвоєння ними освітніх програм на рівні обов'язкових державних вимог. Використовує ефективні форми, методи, засоби навчально-виховного процесу. Вивчає індивідуальні особливості школярів, дбає про розвиток їхніх здібностей, талантів на основі задатків та обдарувань. Проводить індивідуальну, позакласну роботу з учнями з предмета, що викладає. Настановленнями і особистим прикладом утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, гуманізму, доброти, патріотизму, працелюбства, інших доброчинностей. Виховує в учнів повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища. Готує вихованців до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність учнів, захищає їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Вимагає від учнів дотримання навчальної дисципліни, статуту освітньої установи. Контролює забезпечення здорових, безпечних умов навчання та праці. Підтримує зв'язки з батьками, надає їм консультативну допомогу з питань навчання, виховання, розвитку їхніх дітей. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати. Для вирішення педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі відповідної вищої або середньої спеціальної освіти. Має знати предмет викладання; дисципліни психолого-педагогічного циклу, у тому числі педагогіку, психологію, вікову фізіологію; методики викладання предмета й виховної роботи; цілі, принципи, організацію, нормативне забезпечення шкільної освіти, зокрема, стосовно предмета, що викладає; навчальні плани, програми, підручники; методичні рекомендації; форми, методи, засоби навчально-виховного процесу, вимоги до його матеріально-технічного оснащення; індивідуальні характеристики учнів, питання формування різних учнівських колективів і керівництва ними; соціальні, культурні, інші умови навчання й виховання; принципи, якими керуються провідні вчителі; основні напрями й перспективи розвитку освіти; Закон України «Про освіту», інші законодавчі та нормативно-правові акти й документи з питань навчання й виховання, державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен уміти ефективно застосовувати професійні знання в практичній педагогічній діяльності.

Повинен мати ціннісні орієнтації, спрямовані на культурний, духовний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, творчу педагогічну діяльність.

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО КАТЕГОРІЙ

Учитель вищої категорії має відповідну фахову вищу освіту, виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативи, творчості, досконало володіє ефективними формами, методами організації навчально-виховного процесу, забезпечує високу результативність, якість своєї праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи – не менш як 8 років.

Учитель I категорії має відповідну фахову вищу освіту, виявляє ґрунтовну професійну компетентність, добре володіє ефективними формами організації навчально-виховного процесу, досяг значних результатів у розв'язанні

педагогічних завдань, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи – не менш як 5 років.

Учитель II категорії має фахову вищу освіту**, виявляє достатній професіоналізм, володіє сучасними формами, методами організації навчально-виховного процесу, досяг вагомої результативності в педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж педагогічної роботи – не менш як 3 роки.

Учитель має вищу або середню спеціальну освіту, професійно компетентний, забезпечує нормативні рівні й стандарти навчально-виховної роботи, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНИХ КАТЕГОРІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВАНЬ

Педагогічні працівники, які претендують на другу, першу або вищу категорію, як правило, повинні мати вищу освіту і стаж безпосередньої педагогічної роботи не менш як 3 роки – для встановлення кваліфікаційної категорії «спеціаліст другої категорії»; не менш як 5 років – для встановлення кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії»; не менш як 8 років – для встановлення кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» (як виняток цей стаж може бути скорочений до 5 років).

Педагогічним працівникам, які не мають відповідної фахової освіти та володіють достатнім практичним досвідом роботи, якісно і в повному обсязі виконують свої посадові обов'язки, за умови проходження відповідного підвищення кваліфікації, за рішенням атестаційної комісії при управлінні освіти Запорізької облдержадміністрації як виняток може встановлюватися кваліфікаційна категорія: вища – за наявності стажу роботи на обійманій посаді не менш як 8 років; перша – 6 років; друга – 5 років.

Кваліфікаційна категорія **«спеціаліст другої категорії»** встановлюється педагогічним працівникам, які задовольняють усі вимоги (див. «Кваліфікаційні характеристики педагогічних працівників, для яких встановлені кваліфікаційні категорії») розділів «Посадові обов'язки», «Повинен знати», «Повинен вміти», «Повинен мати ціннісні орієнтації», «Повинен володіти» та кваліфікаційні характеристики, орієнтовані головним чином на виявлення, самоаналіз, самооцінку базових знань, умінь, навичок, їх збагачення і творче відбиття в особистій педагогічній практиці, на створення сприятливих умов для успішної співпраці вчителя та учня, педагога з вихованцями.

Кваліфікаційна категорія **«спеціаліст першої категорії»** встановлюється педагогічним працівникам, що відповідають вимогам кваліфікаційної категорії «спеціаліст другої категорії» та зорієнтовані на більш глибокий аналіз власного досвіду роботи, досвіду колег зі значним виходом у практику роботи та встановленням більш витончених особистісних і професійних взаємовідносин з науково-методичними структурами, колегами, батьками.

Кваліфікаційна категорія **«спеціаліст вищої категорії»** встановлюється педагогічним працівникам, які відповідають вимогам кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії» і, крім того, виявляють **дослідницький характер професійної діяльності в поєднанні з аналізом педагогічного процесу та виходом у регіональну практику.**

Згідно з пунктом 5.5 Типового положення, **«педагогічне звання «старший учитель»** може присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» або «спеціаліст першої категорії», а за наявності освіти в обсязі технікуму, училища та іншого навчального закладу еквівалентного рівня – стаж безпосередньої

педагогічної роботи не менш як 8 років та найвищий відповідний тарифний розряд».

Педагогічне звання «старший викладач» може присвоюватися педагогічним працівникам, яким встановлено кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», «спеціаліст першої категорії». Педагогічне звання «майстер виробничого навчання I категорії» може присвоюватися майстрам виробничого навчання, яким встановлено найвищий посадовий оклад (ставка заробітної плати) та які мають стаж безпосередньої педагогічної роботи не менш як 8 років і, як правило, вищу освіту; педагогічне звання «майстер виробничого навчання II категорії» – майстрам виробничого навчання, яким встановлено вищий посадовий оклад (ставку заробітної плати) та які мають стаж безпосередньої педагогічної роботи не менш як 5 років.

Зазначені педагогічні звання присвоюються педагогічним працівникам, які

- ✓ досягали високого професіоналізму в роботі, систематично використовують прогресивний педагогічний досвід, беруть активну участь у його поширенні, надають практичну допомогу в становленні молодих педагогів, постійно працюють над своїм фаховим самовдосконаленням»;
- ✓ мають стабільні ґрунтовні результати в навчанні і вихованні дітей та молоді;
- ✓ бачать педагогічні досягнення в особистій діяльності, усвідомлюють способи їх отримання, уміють формулювати як педагогічну проблему труднощі, що виникають у процесі практичної діяльності, та знаходити шляхи їх ефективного вирішення;
- ✓ обізнані з основними нормативно-правовими документами про освіту, психо-лого-педагогічною літературою, новою літературою зі свого предмета, методики його викладання, новими навчальними посібниками, у яких відбиваються зміни в змісті й технології навчання;
- ✓ уміють зіставляти свій досвід з досягненнями педагогічної науки, професійно грамотно описувати його;
- ✓ мають достатній рівень професійно-мовної культури;
- ✓ цікавляться досягненнями в суміжних галузях науки і культури;
- ✓ діляться досвідом роботи;
- ✓ надають методичну допомогу колегам.

Згідно з пунктом 5.6 Типового положення, «педагогічні звання **«учитель-методист»**, «викладач-методист» присвоюються педагогічним працівникам, які

- ✓ мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», відповідають вимогам для присвоєння звань «старший учитель», «старший викладач»,
- ✓ а також запроваджують у навчально-виховний процес найбільш ефективні форми і методи роботи,
- ✓ узагальнюють передовий педагогічний досвід,
- ✓ беруть активну участь у розробці шкільного компонента змісту освіти, діяльності професійних педагогічних об'єднань, асоціацій,
- ✓ надають практичну допомогу педагогічним працівникам інших навчально-виховних закладів в опануванні досвіду провідних педагогів
- ✓ і мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами відповідного рівня;
- ✓ досягають стабільних результатів у навчанні та вихованні дітей і молоді;
- ✓ аналізують та узагальнюють педагогічні досягнення і способи їх отримання не тільки в особистій діяльності, а й у діяльності інших педагогів освітнього закладу, району, міста;
- ✓ уміють з позиції сучасної педагогічної методичної науки теоретично осмислювати складнощі, що виникають у їхній діяльності чи в колег, як педагогічну проблему, знаходити варіативні шляхи її вирішення з метою вдосконалення своєї діяльності та діяльності колег;

- ✓ знають основні нормативно-правові документи про освіту;
- ✓ вільно орієнтуються в сучасній літературі з базової науки, методики, педагогіки, психології та використовують її у своїй діяльності;
- ✓ можуть керувати методичною роботою працівників (творчі групи, методичні об'єднання, кафедри...), допомагати їм у самоосвітній роботі;
- ✓ виступати перед колегами району, міста, області, брати участь у дослідно-експериментальній роботі;
- ✓ добре володіють професійною мовою;
- ✓ мають достатній рівень загальної культури;
- ✓ цікавляться та використовують у роботі досягнення суміжних галузей науки і культури.